

You have downloaded a document from
RE-BUŚ
repository of the University of Silesia in Katowice

Title: Chuć Jan

Author: Banaś Teresa

Citation style: Teresa Banaś. (2005). Chuć Jan. W: J. Lyszczyzna, D. Rott (red.), "Słownik pisarzy śląskich. T. 1" (S. 18-19). Katowice : Wydawnictwo Uniwersytetu Śląskiego.

Uznanie autorstwa - Użycie niekomercyjne - Bez utworów zależnych Polska - Licencja ta zezwala na rozpowszechnianie, przedstawianie i wykonywanie utworu jedynie w celach niekomercyjnych oraz pod warunkiem zachowania go w oryginalnej postaci (nie tworzenia utworów zależnych).

UNIWERSYTET ŚLĄSKI
W KATOWICACH

Biblioteka
Uniwersytetu Śląskiego

Ministerstwo Nauki
i Szkolnictwa Wyższego

C

CHUĆ JAN, Kutsch (1734—1814), pastor i pisarz protestancki.

Urodził się 22 czerwca w Brzezince koło Kluczborka jako syn Mateusza i Anny z Victorów. Naukę rozpoczął w szkole ludowej w Brzezince (Burgsdorf), a potem kontynuował w pobliskim Wołczynie. W latach 1748—1755 uczęszczał do gimnazjum w Brzegu, a od r. 1755 studiował na uniwersytecie w Halle, gdzie był także zatrudniony jako bibliotekarz. Po ukończeniu studiów w r. 1759, uzyskał posadę nauczyciela domowego u Ożarowskich w Gorzowie Śląskim (Lansbergu). Dwa lata później otrzymał ordynację na pastora, w związku z czym został kaznodzieją zamkowym w Błotnicy (powiat strzelecki). W 1762 r. powierzono mu parafię w Proślicach, a w 1768 r. — w Roszkowicach. Jesienią 1772 r. został inspektorem szkolnym okręgu byczyńskiego i równocześnie pastorem w Buczynie. Ożenił się z Marią Rosiną Trentwein. W latach 1789—1796 oraz 1807—1812 sprawował funkcję nadzorca kluczborskiego okręgu kościelnego. Wkrótce doczekał się godności superintendenta, a jako pastor cieszył się wyjątkowym poważaniem u współwyznawców. Imponował ponoć parafianom nie tylko swą życiową postawą, ale też olbrzymią fizyczną posturą i doniosłym głosem. Wincenty Ogrodziński ocenił go jako „pastora suchego i trzeźwego, prawie biurokratę”, charakteryzującego się wielką zdolnością rządzenia. Jana Chucia lubili podobno Niemcy, uczący się od niego języka polskiego. Zaszynął on wśród duchownych niemieckich jako człowiek niezwykle gościnnie i życzliwy.

Chuć zarówno mówił, jak i pisał z silną domieszką gwary śląskiej. Wydał kilka podręczników, które miały spełniać funkcję elementarza. Do dzisiejszych czasów większość z tych książek nie przetrwała. Znamy jedynie *Książeczkę do sylabizowania i czytania dla szkół elementarnych. Buchstabier und Lesebuch für Elementarschulen* [...] Brzeg 1803. W podręczniku tym, zawierającym

zarówno tekst polski, jak i niemiecki, mamy druk szwabachą oraz literami łacińskimi, a autor w tytule polskim nazywa się Chuciem, w tytule zaś niemieckim — Kutzchem. Innym ważnym dokonaniem pisarskim Chucia była przeróbka kancjonału Bockshammera. W 1804 r. w Brzegu ukazała się praca redakcyjno-wydawnicza: *Pieśnioksiąż, czyli kancjonał ewangelicki dla Boga czczenia publicznego i domowego. Zebrania Jana Chucia, księdza byczyńskiego. Z przydatkiem modlitew*. Książka była ważna i poczytna wśród protestantów, szczególnie z okolic Byczyny, Polanowic i Pszczyny, doczekała się też następnego wydania w r. 1836 w Oleśnicy przez pastora namysłowskiego J.Z. Henniga. Ponadto Jan Chuc pozostawił w rękopisie historię parafii byczyńskiej, którą zrekonstruował na podstawie zapisków S.S. Zasadiusa. Tekst nie doczekał się druku, być może z powodu śmierci pastora byczyńskiego, która nastąpiła 14 grudnia 1814 r.

Bibliografia

S.J. Ehrhardt: *Presbyterologie des evangelischen Schlesiens*. Tl. 2. Liegnitz 1782, s. 407—416, 503; J.S. Bandtkie: *Historia drukarni w Królestwie Polskim i Wielkim Księstwie Litewskim, jako i w krajach zagranicznych, w których polskie dzieła wychodziły*. T. 3. Kraków 1826, s. 46 (przedruk: Warszawa 1974); H. Koelling: *Presbyterologia Dioeceseos Cruciburgensis [...] Presbyterologie, das ist ausführliche Geschichte der Pastoren und Prediger des Kirchenkreises Creutzburg*. Breslau 1867, s. 74—76; Idem: *Geschichte der Stadt Pitschen nach den Quellen bearbeitet [...]*. Breslau 1892, s. 407—416; W. Ogrodziński: *Chuc Jan*. W: *Polski słownik biograficzny*. T. 3. Red. W. Konopczyński. Kraków 1937, s. 477—478; S. Rospond: *Zabytki języka polskiego na Śląsku*. Katowice 1948, s. 217; A. Rombowski: *Z historii szkolnictwa polskiego na Śląsku. Byczyna—Kluczbork—Wolczyn. Od połowy wieku XVI do połowy wieku XVIII*. Katowice 1960, s. 26; W. Ogrodziński: *Dzieje piśmiennictwa śląskiego*. Katowice 1965, s. 76, 90—91, 320—321; A. Mendykowa: *Książka polska we Wrocławiu w XVIII wieku*. Wrocław 1975, s. 38, 180, 284; *Bibliografia piśmiennictwa polskiego na Śląsku XVII i XVIII wieku*. „Śląski Korbuz”. Red. J. Zaremba. Wrocław 1980, s. 89—90.

Teresa Banaś

CRATO JAN, Johann Crato von Crafftheim, Joannis Cratonis, Johannes Krafft (1519—1585), lekarz trzech cesarzy, humanista.

Urodził się 20 listopada we Wrocławiu w rzemieślniczej rodzinie. Uczył się w szkole św. Elżbiety, następnie dzięki stypendium rady miejskiej, które wyjednali mu Ambroży Moiban i Jan Hess,